

VERBINDEND COMMUNICEREN MET DE INWONERS VAN JE STAD OF GEMEENTE

Een inspiratiegids voor lokale besturen

WAT DOET CARITAS INTERNATIONAL?

Caritas International staat mensen bij die het slachtoffer zijn van geweld, natuurrampen en armoede. We helpen hen in hun eigen land, maar ook als ze op de vlucht zijn. Daarvoor werken we samen met onze lokale, nationale en internationale partners.

In België verdedigt Caritas International de rechten van migranten en vluchtelingen. We geven hen een menselijk en individueel antwoord dat is aangepast aan hun migratietraject. Caritas International helpt migranten en mensen op de vlucht ook om duurzame oplossingen te vinden voor hun situatie. Daarbij hebben we extra veel aandacht voor de meest kwetsbaren onder hen.

WAT DOET AVANSA REGIO ANTWERPEN?

Bij **Avansa** geloven we dat verandering begint bij mensen, mensen die samenwerken, ideeën uitwisselen, elkaar inspireren. Als organisatie zetten we ons in voor maatschappelijke vooruitgang en duurzame verandering. We werken hiervoor samen met partners: burgerinitiatieven, overheden en organisaties. We zetten groepswerkingen op en begeleiden participatieprojecten rond verschillende thema's.

We focussen op diversiteit, inclusie en rechtvaardigheid. Wij horen elke stem en willen samen naar beter. Samen naar een inclusieve en solidaire maatschappij voor iedereen.

WAT IS OTHER TALK?

Migratie raakt aan de dromen, kansen, bezorgdheden en levens van heel wat mensen. Het gesprek over migratie moeten we dan ook met zorg en nuance voeren. Toch lijkt het migratiedebat vandaag zeer verhit te verlopen. **Other Talk** wil het gesprek over migratie weer genuanceerder krijgen. Concreet gaat Other Talk op zoek naar communicatie die verbindt, en met overtuiging een hoopvolle en positieve visie op migratie uitdraagt.

Other Talk is een programma van 11.11.11, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, Caritas International, Orbit, Tumult en de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM).

VEEL MENSEN, VEEL MENINGEN

Over migratie en mensen op de vlucht verschillen de meningen sterk. Sommigen zijn pro, anderen zijn contra. En nog veel meer mensen zitten daar tussenin. De 'pro's' en de 'contra's' hoor je het luidst. Zij hebben een sterke mening en deinzen er niet voor terug om die te uiten. Maar de gematigden, die hoor je bijna niet. Zij nemen nauwelijks deel aan het debat.

Veel mensen, veel meningen dus. Voor lokale besturen is het niet makkelijk om met al die meningen om te gaan.

Toch is het nodig om stil te staan bij de rol die je als lokaal bestuur zélf speelt in die wirwar van meningen. Want als je dat niet doet, kan het zijn dat je – onbewust – mensen met uiteenlopende meningen tegen elkaar opzet. Bijvoorbeeld wanneer groepen in je gemeente of stad het gevoel hebben dat je met hen geen rekening houdt. Het is belangrijk om als lokaal bestuur de bezorgdheden in je stad of gemeente serieus te nemen.

In deze gids delen we adviezen die je als lokaal bestuur kan gebruiken om polarisatie tegen te gaan. We richten ons vooral op polarisatie rond nieuwkomers en mensen op de vlucht, maar de achterliggende principes zijn ook van toepassing op andere polariserende onderwerpen. Denk bijvoorbeeld aan thema's zoals racisme, LGBTQ+, klimaat, ...

Deze inspiratiegids is het resultaat van uitwisselingen die we in het voorjaar van 2023 organiseerden met enkele lokale besturen en hun burgers. De belangrijkste bedenkingen die eruit voortkwamen delen we graag met jou. Zo kan jij met je lokaal bestuur er ook mee aan de slag!

BELANGRIJKE BEGRIPPEN

POLARISATIE

Wanneer groepen steeds meer tegenover elkaar komen te staan in een maatschappelijk debat, spreek je over ‘polarisatie’.

Meestal wordt de term ‘polarisatie’ gebruikt om iets negatiefs te omschrijven. Maar is polarisatie altijd problematisch? Of maakt het gewoon deel uit van een normaal democratisch proces?

Om op deze vraag te antwoorden, maken we een onderscheid tussen ideologische polarisatie en affectieve polarisatie.

Onder **ideologische polarisatie** begrijpen we ‘het wederzijds verscherpen of verharderen van standpunten, meningen of overtuigingen over bepaalde kwesties.’¹

Dit is een normaal fenomeen in een democratie. Verschillende groepen mensen hebben verschillende standpunten en proberen die over te brengen aan anderen. Zolang de partijen een inhoudelijk debat voeren, is een consensus mogelijk.

Affectieve polarisatie verwijst naar ‘het fenomeen waarbij partijen in een debat een hekel hebben aan elkaar en niet langer bereid zijn om naar elkaar te luisteren.’²

De partijen discussiëren niet meer over de inhoud, luisteren niet meer naar elkaar en spelen op de man in plaats van op de bal. Zo is het moeilijk om tot een oplossing te komen.

Ideologische polarisatie hoeft niet per se een probleem te zijn. Affectieve polarisatie is dat doorgaans wel. Burgers met een gematigde mening trekken zich bij affectieve polarisatie vaak terug uit het gesprek. Want als ze willen meepraten, voelen ze zich ‘gedwongen’ om een kant te kiezen.

¹ Rapport Polarisation, conflict en vrede: Geweldloos omgaan met tegenstellingen en spanningen, Vlaams Vredesinstituut, 2021.

² Anders communiceren over migratie en vluchtelingen: Aan de slag met frames en counterframes, Instituut voor Mediastudies, KU Leuven, 2020.

CONFLICT

Daarnaast is het ook belangrijk een onderscheid te maken tussen polarisatie en conflict.

Bij **polarisatie** groeien groepen steeds verder uit elkaar.

Een **conflict** is een acuut moment van confrontatie, een plotse botsing. Een conflict kan zowel tussen individuen als tussen groepen plaatsvinden.

Polarisatie kan ontstaan zonder een acuut conflict. Het omgekeerde kan ook: een conflict leidt niet altijd tot polarisatie.

Het is belangrijk dat je weet wanneer iets een conflict is of polarisatie. Want als je een fenomeen benoemt als polarisatie, bestempel je beide stemmen aan de uiteinden misschien onbedoeld als 'extreem'. Zo werk je polarisatie net in de hand.

Ervaar je spanningen op het grondgebied van je lokaal bestuur? Probeer dan eerst goed na te gaan of je wel echt met polarisatie te maken hebt. En zo ja, met welke soort polarisatie.

Denk eens na over onderwerpen waarrond spanning hangt in je stad of gemeente. Zijn het conflicten? Of kan je al spreken van polarisatie? Als het polarisatie is, over welke soort polarisatie gaat het dan?

HET BEWEEGBARE MIDDEN

Wanneer we praten over migratie en mensen op de vlucht, hebben we al snel het gevoel dat mensen verdeeld zijn in twee 'kampen': aan de ene kant de voorstanders van migratie, aan de andere kant de tegenstanders. Als de twee kampen met elkaar in gesprek gaan, raken de gemoederen gauw verhit. Die twee kampen roepen heel luid en soms lijkt het dus alsof dit de enige meningen zijn in onze maatschappij. De affectieve polarisatie, zoals hierboven beschreven, lijkt zeer sterk aanwezig.

weten over het thema om er iets zinnigs over te vertellen, of het onderwerp interesseert hen eigenlijk niet echt.

Wat we soms vergeten, is dat er een hele grote groep mensen is die geen extreme mening heeft over migratie. Onderzoek toont aan dat, wanneer we het hebben over migratie, ongeveer 50% van de bevolking in Vlaanderen niet tot één van die twee kampen behoort.³ Deze groep noemen we het 'beweegbare' of 'stille midden'.

Om met dit beweegbare midden in gesprek te gaan, zal je zelf actie moeten ondernemen. Door deze groep meer te betrekken, breng je meer nuance in het debat.

Je weet waarschijnlijk goed wie de 'luidste roepers' zijn in je stad of gemeente, en wat hun meningen zijn. Maar weet je ook wie in het beweegbare midden zit? Wat vinden zij belangrijk? Wat zijn hun twijfels en bezorgdheden? Ga met hen het gesprek aan!

Mensen in dat stille midden zitten met allerlei twijfels en bezorgdheden over migratie, maar zijn niet noodzakelijk 'voor' of 'tegen' migratie. Vaak nemen ze niet actief deel aan het debat. Om verschillende redenen kiezen ze ervoor om stil te blijven. Ze zijn misschien bang voor de reacties van de sterke voor- of tegenstanders van migratie, of hebben het gevoel dat ze te weinig

³ Opinions & attitudes towards migrants and refugees in Flanders, IPSOS, 2018.

FRAMING

Framing is een bril waardoor je naar de werkelijkheid kijkt. Via framing vertel je (onbewust) aan je gesprekspartner wat je wel of niet belangrijk vindt.

Geen enkel frame toont een volledig beeld van de werkelijkheid. Een frame belicht altijd bepaalde zaken, en laat andere achterwege. Het is dus belangrijk om verschillende frames te zien, te horen, te lezen. Want samen geven ze een completer beeld van de werkelijkheid.

Over migratie en mensen op de vlucht identificeerden onderzoekers aan de KU Leuven 11 belangrijke frames. Het zijn 11 verschillende manieren om naar migratie te kijken. (Je vindt ze op de volgende bladzijde.) Sommige van deze frames presenteren migratie als een probleem, andere niet.

Opvallend is dat vooral drie frames telkens terugkomen in het maatschappelijke debat over migratie: **controle** (migratie is iets oncontroleerbaar want er komen te veel mensen toe), de **vijandige indringer** (mensen die hier toekomen hebben slechte intenties en plegen vaker criminele feiten) en het **onschuldige slachtoffer** (mensen op de vlucht zijn slachtoffer van verschrikkelijke situaties en hebben trauma's). Deze drie frames beheersen ongeveer 70% van de krantenartikels in Vlaanderen.⁴

Het spreekt dus voor zich dat de meeste mensen in ons land een heel eenzijdig beeld krijgen van nieuwkomers.

Als lokaal bestuur kan je je inwoners ook andere perspectieven tonen. Door persoonlijke verhalen te vertellen, laat je zien dat mensen op de vlucht in de eerste plaats mensen zijn zoals iedereen, met eigen talenten en kwaliteiten.

Denk eens na over de verschillende stemmen over een bepaald onderwerp in je stad of gemeente. In welk frame passen ze?

⁴ Anders communiceren over migratie en vluchtelingen: Aan de slag met frames en counterframes, Instituut voor Mediastudies, KU Leuven, 2020.

Deze drie frames beheersen ongeveer 70% van de krantenartikels in Vlaanderen.

11 FRAMES OVER MIGRATIE

FRAME 1	BOTSENDE BESCHAVINGEN	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>Nieuwkomers aanvaarden de regels van ons land niet. Hun waarden en normen gaan niet samen met de onze.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“Vlamingen krijgen het gevoel dat hun manier van leven bedreigd wordt door de cultuur van de nieuwkomers.”</i></p>
FRAME 2	DE VIJANDIGE INDRINGER	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>Vluchtelingen en migranten zorgen voor overlast en maken de straten onveilig.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“De mensen die naar hier komen, kunnen gevaarlijk zijn. Er zitten heel wat terroristen en criminelen tussen.”</i></p>
FRAME 3	KOSTEN EN BATEN	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>Vluchtelingen en migranten profiteren van het economisch paradijs. Onze eigen mensen blijven in de kou staan.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“We hebben het gevoel dat zomaar iedereen ons land binnen mag. Dat gaat niet samen met onze sociale zekerheid. Migratie kost ons handenvol geld.”</i></p>

FRAME 4	CONTROLE	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>De toestroom van nieuwkomers wordt niet efficiënt aangepakt. Daarom is die niet meer te beheersen. Onder de Europese landen is er ook geen gelijke verdeling van de lasten die migratie met zich meebrengt.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“Er komt een tsunami aan vluchtelingen naar België. We kunnen dat niet aan. De lasten van migratie moeten beter worden verdeeld over de Europese landen. En er moeten strenge grenscontroles komen.”</i></p>

FRAME 5	HET ONSCHULDIGE SLACHTOFFER	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>Vluchtelingen en migranten moesten vertrekken uit hun thuisland omdat ze fysiek, politiek of economisch bedreigd werden. Ze hebben hulp nodig.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“Mensen die vluchten kiezen daar niet zelf voor, ze doen dat met een reden. Ze zijn doodsbang en hebben al enorm veel meegemaakt.”</i></p>

FRAME 6	ALLEMAAL MENSEN	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>Nieuwkomers hebben dezelfde dromen, ambities en wensen als ieder van ons. We moeten hen warm opvangen.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“Dat migranten mensen zijn, wordt vaak vergeten. Het zijn mensen die het heft in eigen handen nemen.”</i></p>

FRAME 7	DIVERSITEIT	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>Nieuwkomers zijn een verrijking voor onze samenleving, zowel economisch als cultureel.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“Ik kende helemaal niets van hun cultuur. Soms luisteren we samen naar liedjes uit hun thuisland.”</i></p>

FRAME 8	WIN-WIN	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>Nieuwkomers dragen bij aan onze samenleving, waardoor de welvaart voor elk van ons groeit.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“Vraag en aanbod zijn nog niet op elkaar afgestemd. Maar nieuwkomers dragen meer dan gemiddeld bij tot onze economie en sociale welvaartsstaat. Het is een win-winsituatie voor iedereen.”</i></p>

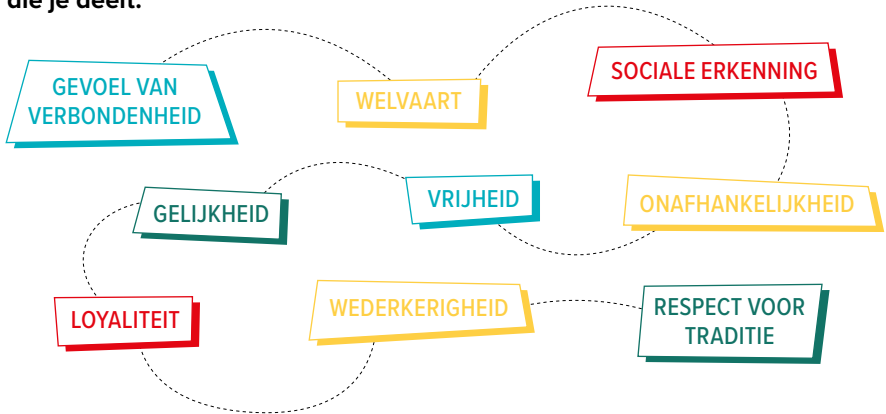
FRAME 9	DE HELD	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>Vluchtelingen hebben verschillende ontberingen overleefd (honger, foltering, verkrachting ...) voor ze in dit land zijn aangekomen. Ze zijn daardoor mentaal weerbaarder geworden en hebben een enorm doorzettingsvermogen. Ze verdienen een kans om een beter leven op te bouwen.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“Ze vluchten weg van het oorlogsgeweld, en hebben dus al veel meegemaakt. Ze zijn enkel op zoek naar een betere toekomst.”</i></p>

FRAME 10	PANTA RHEI	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>De constante beweging in de wereld is van alle tijden, migratie maakt daar deel van uit. Mensen hebben zich altijd verplaatst en zullen zich blijven verplaatsen.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“Migranten en mensen op de vlucht zijn een natuurlijk ‘iets’. Dat is altijd zo geweest en zal altijd zo blijven. De wereld is van iedereen.”</i></p>

FRAME 11	DE KLOOF	
	<p>KERNBOODSCHAP:</p> <p>In het thuisland van vluchtelingen en andere migranten is er vaak veel armoede en is het politiek heel instabiel. Zolang de algemene leefsituatie daar niet wordt aangepakt zullen mensen blijven migreren.</p>	<p>VOORBEELD:</p> <p><i>“We moeten de economische problemen in landen van herkomst aanpakken, zodat de kloof tussen Noord en Zuid verdwijnt.”</i></p>

WAARDEN

Ook al verschill je sterk van mening met iemand, er zijn altijd waarden die je deelt.

Waarden zijn principes die we allemaal hebben. Ze beïnvloeden onze attitudes, acties en gedachten. Ze beïnvloeden de manier waarop we onze maatschappij ervaren, maar ook de maatschappij beïnvloedt ons. Waarden helpen ons om te bepalen wat we belangrijk vinden en hoe we reageren op elkaar.

We zijn ons er niet altijd van bewust, maar waarden hebben een enorme invloed op heel veel aspecten van ons leven. **Waarden bepalen onze morele intuïties, wat we aanvoelen als juist of fout.**

Ook framing is sterk gelinkt aan waarden. Door het gebruik van een bepaalde beeldvorming geef je bewust of onbewust mee welke waarden je belangrijk vindt.

Voor jou als lid van een lokaal bestuur is het interessant om te zoeken naar waarden die het bestuur deelt met zijn inwoners. Zo vind je **waarden die voor verbinding zorgen.**

Die waarden gebruik je dan in je communicatie. Verbinding maken werkt beter dan verschillen of problemen in de verf te zetten.

Wat vinden de inwoners van je stad of gemeente belangrijk? Aan welke waarden hechten ze belang? Welke van deze waarden kan je gebruiken om verbinding te maken met en tussen burgers?

AAN DE SLAG ALS LOKAAL BESTUUR!

Nu je al:

- ✓ een zicht hebt op de onderwerpen die de burgers van je stad of gemeente beroeren;
- ✓ in gesprek bent gegaan met mensen in het ‘beweegbare midden’;
- ✓ weet welke frames er spelen;
- ✓ en welke waarden verbindend zouden kunnen zijn

is de vraag:

Hoe ga je als lokaal bestuur aan de slag om het samenleven in je stad of gemeente te bevorderen?

We geven hier ideeën die je kunnen inspireren. We verzamelden ze bij de uitwisselingen die we organiseerden voor Other Talk tussen lokale besturen en inwoners van steden en gemeenten. De ideeën illustreren we hier en daar met een concreet voorbeeld.

Hoewel onze oorspronkelijke insteek het samenleven tussen nieuwkomers en de bestaande inwoners betrof, merkten we al snel dat we het breder moesten zien. Want lokale besturen krijgen vandaag te maken met een heleboel vormen van diversiteit tussen mensen: verschillen in leeftijd, religie, gender, seksuele voorkeur, cultuur, fysieke mogelijkheden, huidskleur, afkomst, opleidingsniveau, ...

De inzichten die we hier delen, zijn dus van toepassing op het samenleven in diversiteit in **ál haar vormen**.

1: WAT IS JE VISIE?

Een visie, dat is het beeld dat je in je hoofd hebt van hoe je wilt dat iets in de toekomst zal zijn. Het is je ultieme droom-

scenario. Het is je doel, daar waar je op lange termijn wilt geraken. **Een visie houdt je op de juiste weg**, ze is je kompas als de dingen wat minder duidelijk zijn.

Lokale besturen horen een duidelijke visie te hebben. Als een stad of gemeente ervan droomt om harmonieus samen te leven in diversiteit, moet dat duidelijk geformuleerd in haar visie staan.

Want een visie is geen vaag, wollig idee. Er moet goed over worden nagedacht, elk woord moet worden gewikt en gewogen. En uiteindelijk moet de visie helder en duidelijk worden neergeschreven zodat er geen misverstanden over kunnen bestaan. Iedereen die voor het lokaal bestuur werkt, moet de visie kennen.

Bij de uitwisselingen merkten verschillende lokale besturen op dat ze geen overkoepelende visie hebben over samenleven in diversiteit. En als die er wel is, is ze vaak niet zo toegankelijk voor burgers. Op de website van de gemeente vind je wel praktische informatie, maar géén pagina over de visie van de stad of gemeente.

Toch is een algemene, duidelijke visie een **belangrijk startpunt**. Zo zorg je ervoor dat de acties van verschillende diensten elkaar niet onbedoeld tegenwerken maar juist een **samenhangend geheel** vormen. Bovendien hoort er ook samenhang te zijn tussen de visie van je lokaal bestuur en die van bovenlokale overheden.

Hoe verwoord je een visie?

- Breng in kaart wat er al bestaat rond samenleven in diversiteit. Neem documenten en teksten onder de loep: beleidsdocumenten, collegebeslissingen, pagina's op de website van de gemeente, specifieke documenten van verschillende diensten en projecten, enzovoort. Door ze allemaal naast elkaar te leggen, zie je duidelijk of er al dan niet één duidelijke visie is. Je legt zo ook makkelijk eventuele afwijkingen van de visie bloot.

Belangrijk! Werk dienstoverschrijdend. De verschillende diensten in je lokaal bestuur moeten deze visie begrijpen en uitdragen.

- Ga op zoek naar **waarden** die je belangrijk vindt en vanuit je lokaal bestuur naar voren wil schuiven. Via focusgroepen of een burgerbevraging ontdek je wat de inwoners van je stad of gemeente belangrijk vinden. De waarden die je lokaal bestuur én je burgers delen, moeten terugkomen in je visie.

Stad X vindt de waarden 'respect, zelfontplooiing, zelfexpressie, geen discriminatie' erg belangrijk. Daarom gebruikt ze in haar campagnes ook bewust foto's van mensen met een hoofddoek. Maar uit onze uitwisseling blijkt dat heel wat inwoners van deze stad dit heel tegenstrijdig vinden met het beleid dat de stad voert. Want dat verbiedt het dragen van een hoofddoek voor alle stadspersoneel dat rechtstreeks in contact komt met de burger.

2: COMMUNICEER HELDER, TRANSPARANT EN GENUANCEERD

Nu je een visie op papier hebt, moet je die ook overbrengen naar de burgers. Hoe doe je dat?

Communiceer **genuanceerd**. Dat wil zeggen: benoem zowel de positieve dingen als de uitdagingen. Samenleven in diversiteit is complex, en soms gaat het moeilijk. Je komt veel geloofwaardiger over als je dat erkent.

- Denk op voorhand na over mogelijke negatieve reacties op je communicatie-actie. Bereid je antwoorden goed voor. Ook hiervoor kunnen de frames een leidraad zijn.
- Zorg dat burgers weten dat ze kunnen reageren op een communicatie-actie, en op welke manier ze dat kunnen doen. Stel **gedragsregels op voor reacties op sociale media**, en duid een 'community manager' aan die in naam van je lokale bestuur reageert en on gepaste reacties verwijdert. Inspiratie voor gedragsregels op sociale media vind je op www.hierniet.be.
- Communiceer niet alleen over nieuwkomers, maar ook *met* nieuwkomers. Denk na hoe je nieuwkomers zelf aan het woord kan laten, en betrek hen er actief bij. Ga daarvoor op zoek naar brugfiguren die je hierbij kunnen helpen, zoals iemand

uit het verenigingsleven of iemand met veel aanzien in een gemeenschap.

- De manier waarop medewerkers van je lokale bestuur in gesprek gaan met burgers maakt óók deel uit van je communicatie. Hoe praten ze bijvoorbeeld aan het gemeenteloket, aan de telefoon of via e-mail. Laat je medewerkers weten hoe ze best reageren als een burger een on gepaste en/of discriminerende opmerking maakt. Er bestaan specifieke trainingen die je hen kan aanbieden.⁵

Zoek wat recente communicatie-acties van je lokaal bestuur bij elkaar: sociale media-posts, artikels op de website of in het lokale infoblad... Met wat je nu weet over framing: vanuit welk perspectief communiceren jullie meestal?

Komt het overeen met jullie visie? Zijn er perspectieven die nog ontbreken in jullie communicatie?

⁵ Onder meer van *Avansa* en het *Agentschap Integratie en Inburgering*.

3: ORGANISEER ONTMOETINGSMOMENTEN OF HELP ZE MOGELIJK TE MAKEN

Activiteiten waarbij inwoners van de stad of gemeente elkaar kunnen ontmoeten, bevorderen het samenleven in diversiteit. Dat gaven burgers en medewerkers van de lokale besturen aan bij de uitwisselingen. Soms is het goed als het lokaal bestuur zelf de activiteiten organiseert, soms volstaat het als het de ontmoetingsmomenten helpt mogelijk te maken.

Dan denken we vooral aan activiteiten waarbij

- nieuwkomers in de belangstelling staan, en waarbij je ze expliciet in contact brengt met de inwoners van de stad of gemeente. De georganiseerde activiteiten leggen dan de nadruk op **de kracht van diversiteit** in de stad of gemeente.
- je net geen onderscheid maakt tussen tussen nieuwkomers en de inwoners van de stad of gemeente. De georganiseerde activiteiten leggen de nadruk op de gelijkenissen tussen de nieuwkomers en de burgers van de stad of. Ze **verbinden** de twee groepen.

Beiden zijn belangrijk, maar trekken een ander publiek aan. Naar de eerste soort activiteiten komen mensen die al een positief beeld hebben van diversiteit. Bij de tweede soort activiteiten trek je ook inwoners uit het 'beweegbare midden' aan.

Gemeente Y organiseert een kunstproject waarbij plaatselijke artiesten hun creaties presenteren achter de ramen van de woningen van inwoners.

Voor de volgende editie besliste de gemeente dat de bewoners van het lokaal opvanginitiatief (LOI) ook worden betrokken bij het project.

Belangrijk!⁶

- Zorg ervoor dat alle deelnemers aan de activiteiten een **'gelijkwaardige positie'** hebben. Laat iedereen een steentje bijdragen, naar eigen kunnen. Dan heeft niemand het gevoel afhankelijk te zijn van een ander. Zo kunnen buurtbewoners bij de poetsactie in de straat zeker die oudere dame helpen bij het schoonmaken van haar stoep. Maar misschien wil buurvrouw ook bijdragen door voor de burens koffie te zetten? Zo voelt ze zich ook meer betrokken bij de activiteit.
- Samenwerken voor een **gezamenlijk doel** schept een band. Mensen die niet meteen openstaan voor meer diversiteit in de samenleving zullen niet zo gauw deelnemen aan activiteiten waarbij het bevorderen van die culturele diversiteit centraal staat. Wil je hen toch 'meekrijgen', organiseer dan een activiteit met een gemeenschappelijk doel, zoals een voetbalmatch tegen de buurgemeente. Als iedereen supportert voor de eigen gemeente, maken huidskleur, religie of seksuele voorkeur niks meer uit!
- **Meervoudige contacten** verbinden meer dan eenmalige ontmoetingen. Een voetbalploeg die elke week traint met spelers met verschillende achtergronden, zal hechte vriendschapsbanden zien groeien. Terwijl

één keer per jaar een wereldkeuken organiseren met de bewoners van het lokaal opvanginitiatief (LOI) ook maar eenmalige contacten zal opleveren.

Als lokaal bestuur hoef je de ontmoetingsmomenten niet alleen te organiseren. Er zijn vast een heleboel verenigingen in je stad of gemeente die willen helpen. Je kan er ook voor kiezen om die verenigingen **praktisch te ondersteunen** bij de organisatie. Zo kan je een ruimte en/of materiaal (tenten, tafels, bankjes, parasols...) ter beschikking stellen van burgers die iets plezants willen organiseren voor andere inwoners van je stad of gemeente.

Let op!

Hoe goed je bedoelingen ook zijn, zorg ervoor dat je het evenement niet 'overneemt'. De burgers die deelnamen aan de uitwisselingen gaven aan dat een té grote inmenging van het lokale bestuur de spontaniteit van het event teniet doet.

---

⁶ Deze bevindingen liggen in lijn met de 'voorwaarden voor ontmoeting' geformuleerd door het Kennisplatform inclusief samenleven: <https://www.kis.nl/publicatie/waarom-contact-werkt>.

IN EEN NOTENDOP

De belangrijkste tips zetten we nog even op een rijtje.

- 1. Laat je niet misleiden door de extreme meningen die vaak het hardst klinken.** Ook in het midden zit een belangrijke groep, die je minder vaak hoort. Het is belangrijk om naar hun twijfels en bezorgdheden te luisteren. Als je die groep over het hoofd ziet, voelen deze mensen zich niet gehoord en laten ze zich misschien beïnvloeden door de luidere stemmen.
- 2. Soms is luisteren belangrijker dan praten.** Neem een open en luisterende houding aan naar mensen die kritiek uiten. Soms zitten mensen met frustraties of hebben ze het gevoel niet gehoord te worden. Probeer te achterhalen waar deze frustraties en bezorgdheden vandaan komen.
- 3. Zet in op genuanceerde beeldvorming waarbij je ook aandacht hebt voor de bezorgdheden en twijfels van het midden.** Wuif die twijfels en bezorgdheden niet weg, maar erken ze. Door ze te negeren, en alleen positief te communiceren, kom je als lokaal bestuur niet geloofwaardig over. Wees open over de uitdagingen die er zijn.
- 4. Werk een duidelijke visie uit over diversiteit en samenleven.** Een algemene, duidelijke visie is nodig opdat de acties van verschillende stads- of gemeentediensten elkaar niet onbedoeld tegenwerken.
- 5. Verleg de focus van integratie naar samenleven.** Wanneer je spreekt over ‘integratie’ ligt de focus vaak op de aanpassingen van de nieuwkomer aan de maatschappij waarin hij of zij terecht komt. Als je spreekt over ‘samenleven’, gaat het over de inspanningen van iedereen. Zowel mensen met als zonder migratieachtergrond doen moeite om op een fijne manier met elkaar om te gaan.
- 6. Samenleven gaat niet vanzelf.** Je moet er actief aan werken. Ga er niet van uit dat meer contact tussen mensen met diverse achtergronden vanzelf wel leidt tot meer aanvaarding en begrip. Soms leidt dit net tot meer onvrede.

7. Zet daarom in op initiatieven die een **voordeel opleveren voor alle inwoners, niet alleen voor de nieuwkomers**. Om te vermijden dat mensen het idee krijgen dat nieuwkomers een voorkeursbehandeling krijgen, speel je het liefst in op noden die bij de hele bevolking leven.
8. Organiseer activiteiten waarbij mensen met en zonder migratieachtergrond samenkomen voor een **gemeenschappelijk doel**.
9. **Zoek ‘verbinders’ in je stad of gemeente**. Werk samen met verenigingen die de rol van verbinders kunnen opnemen tussen het lokale bestuur en de bevolking.
10. **Wissel ervaringen uit met andere gemeenten en leer van elkaar**. Andere gemeenten zitten vaak met dezelfde vragen.

Samenleven in diversiteit is niet altijd zo eenvoudig. Maar als het lukt, is het mooi. Dan zijn al die verschillen tussen mensen niet meer lastig, maar juist heel boeiend. Dan zijn ze geen hindernis meer, maar een troef.

We hopen dat de inzichten en tips in deze gids je hebben geïnspireerd, en jouw lokale bestuur op de goeie weg helpen. Zodat alle inwoners van je stad of gemeente gelukkig kunnen samenleven, in al hun mooie diversiteit.

CONTACT

---

advocacy@caritasint.be
www.caritasinternational.be

caritasintbe

info@avansaregioantwerpen.be
www.avansaregioantwerpen.be

Redactie: Joke Dillen en Bénédicte Van Paeschen
Medebegeleiding lerend netwerk: Avansa regio Antwerpen
Grafisch ontwerp: Anne Van Hootegem

Dankjewel aan het lerend netwerk van Other Talk, en aan alle lokale besturen en hun inwoners die mee van gedachten wisselden over dit onderwerp.

Publicatie van: Caritas International

V.U.: Luc Van Haute, Liefdadigheidstraat 43, 1210 Brussel

VERBINDEND COMMUNICEREN MET DE INWONERS VAN JE STAD OF GEMEENTE

Een inspiratiegids voor lokale besturen

